

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 467/2022-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Alexandrom Parajosom, advokátom, Skladná 236/64, Košice, proti rozsudku Okresného súdu Košice I č. k. 23 Csp 68/2019 zo 16. júla 2020 a rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 CoCsp 50/2020 z 23. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. októbra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 23 Csp 68/2019 zo 16. júla 2020 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 CoCsp 50/2020 z 23. septembra 2021 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“; spolu s napadnutým rozsudkom okresného súdu aj „napadnuté rozhodnutia“). Navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutia a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, ako aj priznať jej náhradu trov konania pred ústavným súdom. Zároveň navrhuje odložiť vykonateľnosť napadnutých rozhodnutí a alternatívne rozhodnúť o dočasnom opatrení.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobca – obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), sa žalobou doručenou 15. marca 2019 domáhal proti sťažovateľke zaplata sumy 77,31 eur (z jej odôvodnenia vyplývala suma 72,32 eur), ako aj náhrady trov konania.

3. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 23 Csp 68/2019 zo 16. júla 2020 tak, že (I) sťažovateľka je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 72,32 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku ; (II) v prevyšujúcej časti istiny v sume 4,99 eur žalobu zamietá a (III) žalobca má proti sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v rozsahu 87,10 % s tým, že o ich výške bude rozhodnuté samostatným uznesením. Z napadnutého rozsudku okresného súdu vyplýva, že na základe zmluvy o postúpení pohľadávok uzatvorenej medzi žalobcom a postupcom – obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „[REDAKOVANÉ]“), bola na žalobcu postúpená pohľadávka, ktorou [REDAKOVANÉ], disponovala voči sťažovateľke. Z dotknutého rozhodnutia ďalej vyplýva, že medzi sťažovateľkou a [REDAKOVANÉ], bola 20. októbra 2014 uzatvorená zmluva o poskytovaní verejných služieb (ďalej len „zmluva“), na základe ktorej jej bola aktivovaná v rozhodnutí špecifikovaná služba, pričom sťažovateľke bola v mesiaci máj 2016 vystavená faktúra (z 1. mája 2016) v sume 4,99 eur so splatnosťou 18. mája 2016 – upomienka oneskorenej platby a v mesiaci marec vystavená faktúra (z 1. marca 2016) v sume 72,32 eur s lehotou splatnosti 18. marca 2016 – dvakrát zmluvná pokuta v sume 36,16 eur. Z napadnutého rozsudku okresného súdu vyplýva, že zmluvná pokuta bola sťažovateľke vyúčtovaná v súlade s dojednaniami o nej v dodatku k zmluve z 20. mája 2015 (ďalej len „dodatok“) z dôvodu riadneho a včasného nesplnenia si povinnosti dohodnutej v zmluve.

4. Proti výroku I a III napadnutého rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 3 CoCsp 50/2020 z 23. septembra 2021 tak, že rozsudok vo výroku I a III potvrdil a žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Proti napadnutým rozhodnutiam podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) okresný súd ani krajský súd „... vôbec ne(pre)skúmali KEDY (deň, mesiac, rok) vlastne došlo k porušeniu zmluvnej povinnosti zo strany žalovanej – sťažovateľky – ktoré porušenie zmluvnej povinnosti by zakladalo nárok, resp. právo na požadovanie zmluvnej pokuty.“;

b) odvolací súd «úplne „odignoroval“ obsahové znenie odvolania žalovanej – sťažovateľky», o čom svedčí odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu, v ktorom sa ani len čiastočne nezmieňuje obrana sťažovateľky uplatnená v podanom odvolaní (sťažovateľka následne citovala časť svojho odvolania, pozn.);

c) okresný súd, ako aj krajský súd popreli podstatu, zmysel a účel zmluvnej pokuty. Zároveň sa nesprávne vysporiadali so sťažovateľkou vznesenou námietkou premlčania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie práva na súdnu ochranu [čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy] a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) v súvislosti nedostatočným odôvodnením napadnutého rozsudku krajského súdu.

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom okresného súdu:

7. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom okresného súdu, ústavný súd v prvom rade s poukazom na čl. 127 ods. 1 ústavy uvádza, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z tohto princípu vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

8. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľka môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05).

9. Proti napadnutému rozsudku okresného súdu mala sťažovateľka právo podať odvolanie, ktoré aj využila, a preto právomoc poskytnúť ochranu namietaným právam sťažovateľky mal krajský súd, na základe čoho je vylúčená právomoc ústavného súdu na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti. Ústavný súd preto odmieta túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu:

10. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane uviedol, že je základnou povinnosťou sťažovateľa, aby odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovalo čo najpresnejší opis skutkového stavu a najmä logickú právnu argumentáciu, na základe ktorej možno konštatovať existenciu príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a porušením v ústavnej sťažnosti označených práv garantovaných ústavou, resp. kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ktorého vyslovenia sa sťažovateľ v petite svojej ústavnej sťažnosti domáha (m. m. IV. ÚS 198/2012, IV. ÚS 574/2018, II. ÚS 346/2021). Odôvodnenie návrhu je pritom podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde zákonom danou podmienkou konania pred ústavným súdom. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane konštatoval, že zo vzájomnej väzby medzi relevantnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde (§ 43 ods. 1 a § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde) vyplýva, že sťažovateľ musí označiť základné práva a slobody, vyslovenia porušenia ktorých sa domáha, nielen označením príslušných článkov ústavy, ale musí ich konkretizovať aj skutkovo (m. m. IV. ÚS 124/08, IV. ÚS 146/08), t. j. uviesť, z akých dôvodov malo dôjsť k ich porušeniu a navrhnúť v tejto súvislosti dôkazy. V odôvodnení ústavnej sťažnosti musí sťažovateľ vysvetliť, v čom vidí porušenie základného práva alebo slobody, ktoré boli podľa jeho názoru konkretizovaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci porušené.

Takto formulovaná požiadavka odzrkadľuje potrebu dôsledného odlišenia úlohy ústavného súdu od úloh iných orgánov verejnej moci (predovšetkým všeobecných súdov). Kým totiž všeobecné súdy prioritne chránia subjektívne práva fyzických osôb a právnických osôb plynúce zo zákonných, prípadne od zákona odvodených právnych predpisov, ústavný súd je v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústava povolaný k ochrane tých subjektívnych práv, ktoré sú ako základné práva a slobody zakotvené v ústave alebo v kvalifikovaných medzinárodných zmluvách. Uvedené tak musí odrážať aj odôvodnenie ústavnej sťažnosti, v ktorom nepostačuje argumentovať rovnakým metodologickým a obsahovým spôsobom ako v konaní pred všeobecnými súdmi.

11. Z popísaných skutočností vyplýva, že odôvodnenie ústavnej sťažnosti je kritériom klasifikačným, nie kvalitatívnym. Kritika právnych záverov všeobecných súdov pri poskytovaní ochrany „zákonným“ subjektívnym právam účastníkov konania teda musí mať v ústavnej sťažnosti nevyhnutné prepojenie na základné práva a slobody sťažovateľa, a to nielen na úrovni návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ale aj v rovine odôvodnenia ústavnej sťažnosti (III. ÚS 463/2018). Nedostatok odôvodnenia pritom považuje ústavný súd za nedostatok kľúčovej povahy, a preto ani nevyzýva na jeho odstránenie podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde, keďže tento postup je aktuálny v prípade nedostatkov formálnej povahy, nie však samotnej podstaty ústavnej sťažnosti (m. m. I. ÚS 155/2019).

12. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti použila v podstatnom rozsahu argumentáciu, akú predtým prezentovala orgánom všeobecného súdnictva, v súvislosti s ktorými svoju ústavnoprávnu argumentáciu ďalej relevantne nerozvíjala. V ústavnej sťažnosti popri námietkach smerujúcich proti odôvodneniu napadnutého rozsudku krajského súdu len citovala časť odvolania podaného proti súdu prvej inštancie, z ktorého vyplýva tvrdenie, že pre posúdenie otázky plynutia premlčacej doby vo vzťahu k nároku žalobcu na zmluvnú pokutu je potrebná aplikácia § 101 Občianskeho zákonníka v spojení s § 393 Obchodného zákonníka. Sťažovateľka vo svojej argumentácii neuviedla žiadnu ústavnoprávnu argumentáciu, t. j. neprezentovala nežiaduci dopad tvrdenej argumentácie na jej základné práva a slobody, v nadväznosti na čo by ústavný súd mohol odmietnuť ústavnú sťažnosť pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde. Keďže svojimi námietkami vo svojej podstate namietala kvalitu odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ústavný súd napriek tomu v záujme materiálnej ochrany práv sťažovateľky pristúpil v takto vymedzenom kontexte k predbežnému prerokovaniu ústavnej sťažnosti.

13. V zmysle § 419 zákona CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP je založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo. Dovolanie je teda prípustné, ak odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Obsah normatívneho textu v § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu

porušenia ich práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý súdny proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (vrátane vyhodnotenia súladu medzi skutkovými zisteniami a právnymi závermi na jednej strane a vykonanými dôkazmi na strane druhej), na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní a pod.

15. V prípade, že písomné vyhotovenie rozhodnutia súdu nižšej inštancie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť (a okrem výnimočných prípadov pôjde) o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Pojem „procesný postup“ v § 420 písm. f) CSP je potrebné vyložiť v kontexte pojmu „právo na spravodlivý proces“, ktoré je dotknutým ustanovením garantované strane konania, a súčasťou práva na spravodlivý proces je pritom nepochybne aj náležité odôvodnenie rozhodnutia zodpovedajúce kritériám čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 559/2018).

16. Ústavný súd pripomína svoj dnes už v rozhodovacej činnosti pevne etablovaný názor, z ktorého vyplýva, že dovolacie konanie sa nenachádza mimo ústavného rámca ochrany základných práv a slobôd vrátane pravidiel spravodlivého súdneho konania podľa ústavy, a preto označené znenie § 420 písm. f) CSP je potrebné interpretovať v tom zmysle, že najvyšší súd v dovolacom konaní má zákonom ustanovenú povinnosť posúdiť a následne rozhodnúť s ohľadom na obsah podaného dovolania, či v predchádzajúcich štádiách konania pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu základného práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces v rozsahu, v akom tomuto základnému právu poskytuje ochranu v rámci svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd (m. m. IV. ÚS 457/2020).

17. Sťažovateľkine námietky prezentované v ústavnej sťažnosti podľa názoru ústavného súdu smerujú vo svojej podstate proti nedostatočnému odôvodneniu, resp. arbitrárnosti napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý podľa nej nereflektoval skutočnosti, na ktoré poukázala v odvolaní podanom proti napadnutému rozsudku okresného súdu.

18. Ústavný súd k uvedenej argumentácii sťažovateľky namierenej proti kvalite odôvodnenia namietaného rozhodnutia krajského súdu vo všeobecnosti uvádza, že o arbitrárne rozhodnutie ide najmä vtedy, ak je svojvoľné. Môže tiež ísť o extrémny nesúlads právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo môže ísť o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. III. ÚS 264/05). Arbitrárne rozhodnutie tak predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (m. m. I. ÚS 115/2020).

19. V nadväznosti na uvedené východiská bolo podľa názoru ústavného súdu proti kvalite odôvodnenia namietaného rozhodnutia krajského súdu namieste podať dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť by sa opierali o § 420 písm. f) a § 431 ods. 1 CSP. Sťažovateľka

teda otázku použitia ďalšieho opravného prostriedku v rámci všeobecného súdnictva vo vzťahu k právoplatnému napadnutému rozsudku krajského súdu posúdila nesprávne a dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu (ako si to ústavný súd overil na okresnom súde, pozn.) nepodala. Nevyužila teda účinný prostriedok ochrany v bode 1 tohto uznesenia označených práv podľa ústavy a dohovoru. Predmetná skutočnosť vo svojich dôsledkoch zakladá neprípustnosť ústavnej sťažnosti podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Na tomto mieste je potrebné poukázať na to, že ak by bolo vo veci podané dovolanie, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu (v nadväznosti na pertraktované námietky, pozn.), ktoré bolo dovolaním napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o dovolaní (§ 124 posledná veta zákona o ústavnom súde).

20. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Takú možnosť sťažovateľka v danom prípade mala. Keďže sťažovateľka ani len netvrdila (tým menej preukazovala), že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach jej prípadu neprichádzal do úvahy ani prípadný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

21. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

22. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky vrátane jej návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu, resp. návrhu na rozhodnutie o dočasnom opatrení, v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 24. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu